

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет агротехнологій

Кафедра землеробства, геодезії та землеустрою

САВІНОВ Богдан Сергійович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»
освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій»

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ МАСИВІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Науковий керівник: доктор екон. наук,
професор Попов А.С. _____

Зав. кафедри: доктор с.-г. наук,
професор Гамаюнова В. В. _____

Рецензент: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

МИКОЛАЇВ
2023

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 86 с., 51 використане джерело, 2 креслення.

Кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій щодо оптимального та раціонального використання земельних масивів сільськогосподарських підприємств на території Братської селищної територіальної громади Вознесенського району Миколаївської області.

У кваліфікаційній роботі проаналізовано теоретичні та правові основи оптимального та раціонального використання земель; надана характеристика сучасного стану використання земель сільськогосподарськими підприємствами; визначено проблеми оптимального та раціонального використання землекористування об'єкта дослідження через розрахунок показників просторових недоліків землекористування; визначено способи покращення оптимальності та раціональності використання земельних ділянок сільськогосподарського землекористування через механізм обміну правами користування земельними ділянками.

Завдяки прийнятим проектним рішенням щодо оптимізації та раціоналізації використання земель, кількість просторових недоліків у використанні земельних ділянок масивів земель сільськогосподарського призначення скоротилася більше ніж вдвічі: з п'яти до двох недоліків. На території сільськогосподарських землекористувань залишилися такі недоліки, як далекоземелля та непрямолінійність меж загальних землекористувань та масивів земель сільськогосподарського призначення.

Перелік ключових слів: ОПТИМІЗАЦІЯ, РАЦІОНАЛЬНІСТЬ,
ПОКАЗНИК, КОЕФІЦІЄНТ, ПРОСТОРОВІ НЕДОЛІКИ,
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про генеральну схему планування території України : Закон України від 07 лют. 2002 р. № 3059-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
2. Концепція сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верховної Ради України від 24 груд. 1999 р. № 1359-XIV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
3. Про Основні засади (Стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 черв. 2009 р. № 743-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-2009-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
5. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 січ. 2022 р. № 70-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
6. Про затвердження Концепції збалансованого розвитку агроєкосистем в Україні на період до 2025 року : Наказ Міністерства аграрної політики України від 20 серп. 2003 р. № 280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0280555-03#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
7. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вер. 2007 р. № 1158. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

8. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 груд. 2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

10. Земельний кодекс : Кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

11. Третяк А.М., Другак В.М. *Наукові основи економіки землекористування та землепорядкування*. Київ : ЦЗРУ, 2003. 337 с.

12. Дудич Г., Дудич Л. Розробка проектів землеустрою сільськогосподарських підприємств як важлива умова раціонального використання земель. *Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК*. 2015. № 22 (2). С. 66-71.

13. Беспалько Р. І., Хрищук С. Ю. Проблемні питання оптимізації використання землекористувань. *Геодезія, картографія і аерофотознімання*. 2013. Вип. 78. С. 226–229.

14. Смолярчук М. В. *Оптимізація використання та охорони земельних ресурсів*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. Львів, 2012. – 20 с.

15. Сохнич А.Я. *Оптимізація землекористування в умовах реформування земельних відносин*. Львів: “Українські технології”, 2000. 108 с.

16. Орел С. А. Аналіз раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. *Агросвіт*. 2016. № 9. С. 56–60.

17. Шерстюк С. В. Правове забезпечення раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія Право*. 2014. Вип. 24. Том 3. С. 29-31.

18. Про охорону земель : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

19. Про землеустрій : Закон України від 22 трав. 2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

20. Морозова О.С., Грановська Л.М. Теоретичні аспекти оптимізації системи землекористування в межах сільськогосподарських ландшафтів. *Таврійський науковий вісник*. 2015. №92. С. 238-245.

21. Ратошнюк Т.М., Ратошнюк В.І., Мартинюк М.А. Еколого-економічні проблеми раціонального сільськогосподарського землекористування. *Стратегія розвитку України*. 2012. № 1. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/6128> (дата звернення: 22.10.2023).

22. Братська селищна територіальна громада : офіційний сайт. URL: <https://bratska-gromada.gov.ua/> (дата звернення: 22.10.2023).

23. Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Миколаївської області : розпорядження Кабінету Міністрів України № 719-р від 12 черв. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2020-%D1%80#Text>

24. Мицай М.А., Казьмір П.Г. Територіальний аспект земельної реформи: *Проблеми агропромислового комплексу України: стан і перспективи* / тез. Наук. конф., присвяченої 140-річчю заснування Львівського державного сільськогосподарського інституту. Львів, 1996. С. 214–215.

25. Тимошевський В.В., Балакірський В.Б., Мокєрова Н.В. Поняття недоліків та оцінка просторових умов землеволодінь та землекористувань сільськогосподарських підприємств: лекція. Харк. нац. аграр. ун-т. Харків, 2010. 21 с.

26. Popov A. Assessment of land fragmentation of agricultural enterprises in Ukraine. *Economic Annals-XXI*. – 2017. – Vol. 164 Issue 3/4. – P. 56–60. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V164-13>

27. Попов А. С. Розвиток консолідації земель сільськогосподарського призначення: світовий досвід та українські перспективи : монографія. Харків: ФОП Панов А.М., 2018. 382 с.

28. Попов А.С. Землевпорядне проектування : методичні рекомендації до виконання курсової роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» денної форми здобуття вищої освіти. Миколаїв : МНАУ, 2022. 150 с.

29. Попов А.С. Територіальний землеустрій : метод. реком. до виконання курсової роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП "Геодезія та землеустрій" спеціальності 193 "Геодезія та землеустрій" спеціальності 193 "Геодезія та землеустрій" денної форми здобуття освіти. Миколаїв : МНАУ, 2022. 113 с.

30. Попов А.С., Іскакова О.Ш. Територіальний землеустрій. Модуль 1. Проведення територіального землеустрою на регіональному рівні : методичні рекомендації для виконання практичних робіт здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» денної форми здобуття вищої освіти. Миколаїв : МНАУ, 2022. 93 с.

31. Попов А.С., Іскакова О.Ш. Територіальний землеустрій. Модуль 2. Проведення територіального землеустрою на місцевому рівні : методичні рекомендації для виконання практичних робіт здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» денної форми здобуття вищої освіти. Миколаїв : МНАУ, 2022. 70 с.

32. Дорогунцов С. І., Коценко К. Ф., Хвесик М. А. Екологія: Підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 371 с.

33. Назаренко І. І., Польшина С. М., Нікорич В. А. Грунтознавство: Підручник. Чернівці: Книги XXI, 2004. 400 с.

34. Злобін Ю.А. Основи екології. Київ: Лібра, 1998. 249с.

35. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо розв'язання питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні : Закон України від 10 лип. 2018 р. № 2498-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-19#Text> (дата звернення: 22.10.2023).

36. Попов А., Мовчан С., Коломієць С, Леженкін І. Формування масивів земель сільськогосподарського призначення як альтернатива консолідації земельних ділянок. *Економічна та соціальна географія*. 2020. Вип. 84. С. 42–54.

37. Попов А.С. Стадійність проведення консолідації земель сільськогосподарського призначення в Україні на основі передового міжнародного опыта. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 112–121.

38. Попов А.С. Уроки проведення консолідації земель сільськогосподарського призначення в країнах Центральної і Східної Європи. *Економіка та суспільство*. №2. 2016. С. 459–465.

39. Попов А.С. Заходи щодо подолання наслідків фрагментації земель сільськогосподарського призначення: європейський досвід та українські реалії. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. Vol. 2, No. 1. С. 96–109.

40. Попов А.С. Наукові підходи щодо визначення поняття консолідації земель сільськогосподарського призначення. *Землевпорядний вісник*. 2016. № 3. С. 31–35.

41. Попов А.С. Критичний аналіз способів проведення консолідації земель сільськогосподарського призначення в Україні. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. № 2(17).

42. Попов А.С. Розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення через механізм консолідації земель. *Економіка АПК*. Київ, 2018. № 4. С. 28–33.

43. Попов А.С. Фрагментація земель у розвитку земельних відносин. *Економіка АПК*. 2015. № 7. С. 51.

44. Попов А.С. Оцінка ефективності проведення консолідації земель. *Землевпорядний вісник*. – К., 2015. – № 11. – С. 22–27.

45. Popov A. The formation of institutional environment of agricultural land consolidation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2015. Vol. 1, No. 2. P. 128–134.

46. Попов А.С. Консолідація земель, як інструмент сталого розвитку сільських територій. *Молодий вчений*. 2015. №11 (26). Ч. 2. С. 94–101.

47. Попов А.С. Фрагментація земель сільськогосподарського призначення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 642–647.

48. Попов А.С. Землеустрій – основний механізм проведення консолідації земель сільськогосподарського призначення. *Агросвіт*. №10. 2016. С. 12–16.

49. Кодекс законів про працю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

50. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

51. Осадчук І.П., Сакун М.М. Охорона праці в галузі : навч.пос. Одеса: Барбашин, 2007. 480 с.